

'Van vinken naar vonken': Ruimte in de medezeggenschap

Geplaatst op 1 november 2023

Hoe creëer je als cliëntenraad ruimte, voor echt contact met cliënten en naasten? Zodat de aandacht uit kan gaan naar dat wat er voor deze mensen toe doet? In plaats van dat regels, vinklijstjes, financiën of de agenda van de zorgorganisatie de overhand krijgen. Cliëntenraden en LOC-adviseurs bespreken dit actuele onderwerp en delen praktijkvoorbeelden.

Tiske Boonstra is al jaren adviseur medezeggenschap voor LOC Waardevolle zorg. Tijdens de sparsessie 'Ruimte voor inspiratie en actie' in de [Week van de Medezeggenschap](#) vertelt ze: "Ik was van plan om een sparsessie te organiseren over 'ruimte in de medezeggenschap'. En toen zei mijn collega Ingrid Rebel: ik noem dat 'vonken'. Ingrid, kun jij vertellen wat dat voor jou betekent en waarom dit onderwerp jou aanspreekt?"

'Het gaat over contact met mensen'

Ingrid, LOC coördinator Radicale vernieuwing jeugdzorg: "De zorgwereld is ingericht op allemaal lijstjes die aangeven wat we moeten doen, regels die we met elkaar hebben afgesproken. Daar komen vinkjes achter. Dan denk ik: ja, dat moet ook gebeuren. Maar vaak gaat het niet over de mensen zelf. En ik vind het zo belangrijk dat het over mensen gaat. Als dat gebeurt en het gaat over contact met mensen, dan ontstaan er wondertjes: vonken. Want als je contact hebt met elkaar dan kun je overleggen: wat heb jij nou nodig en hoe kan ik daar bij aansluiten? Dus toen Tiske zei "ik heb het over 'ruimte'", dacht ik: hoe kunnen we nu ruimte binnen de medezeggenschap vinden, zodat we samen kunnen gaan vonken?"

Tiske vult aan: "Ik zie dat cliëntenraden in een fuik kunnen lopen, van: er zijn zoveel thema's waar ik me tegenaan moet bemoeien, ik moet alle informatie hebben, van alles op de hoogte zijn. Dus ik moet de hele agenda van de zorgorganisatie nalopen en alle stukken doorwerken. Het kan voelen alsof je de hele wet uit moet voeren. Maar ik zeg altijd: met het uitvoeren van een wet is bij wijze van spreke nog niemand echt geholpen.

Dus is die wet een keurslijf, of zit er ook ruimte in de medezeggenschap om met elkaar dat te doen wat in jullie situatie nodig is, om te kunnen vonken? Hoe ervaren jullie dat? Ervaren jullie ruimte? Of lijstjes en regels."

Structuur van een jaarplan biedt ruimte

Ben Borchers: "Bij ons in de cliëntenraad van Marente hebben we bewust gekozen om op basis van de mogelijkheden die de wet ons biedt, een aantal activiteiten in ons jaarplan op te nemen. Waar we gedurende het jaar mee aan de slag gaan. Zodat we enerzijds zorgen dat de wettelijke bepalingen in de gaten gehouden worden en anderzijds we ook veel meer locatiegebonden activiteiten kunnen oppakken. En met elkaar kunnen zoeken naar wat er wel en niet moet gebeuren. Daarnaast hebben we ruimte om nog in te schieten op actuele onderwerpen."

Hoe zij de keuze maken voor thema's en activiteiten? Borchers legt uit: "Enerzijds op grond van de voorkeuren en keuzes die de leden van de cliëntenraad zelf maken. Ik ben onder andere ook voorzitter van de commissie kwaliteit, dus als het gaat over kwaliteit kom ik vaak met allerlei voorstellen. Bijvoorbeeld op basis van artikelen die ik in de krant vindt, noem maar op. Een ander is heel betrokken mantelzorger en hoort op de werkvloer weer heel veel zaken. Waarbij we gekeken hebben: hoe pakken we dat aan. Dat heeft geresulteerd in dat we een aantal stappen per jaar zetten: daar gaan we aandacht aan besteden, of zo gaan we kijken hoe we met onze bewoners kunnen praten."

Invloed op alledaagse dingen

"Met de bewoners van de psychogeriatrische afdeling houden we minimaal twee keer per jaar rondetafelgesprekken. Zonder aanwezigheid van iemand van de zorg, gewoon praten van: wat zie je gebeuren? Regelmatig hoor je dat het eten niet goed is. We hebben vastgesteld: drie keer per jaar gaan wij als lid van de cliëntenraad, bij toerbeurt, proef-eten. Niemand weet van tevoren wanneer we komen. En dan met elkaar kortsluiten: kloppen de geluiden? Dat heeft geresulteerd in aanpassing van een aantal onderdelen van het menu. Dat soort simpele zaken geeft de mensen het idee dat ze mee kunnen bepalen en dat hun belangen ook gehoord worden."

Ook vertelt Borchers dat ze bij Marente bijeenkomsten met naasten organiseren en dat zij ook behoefte hebben om met elkáár contact te kunnen hebben. Zo ontstond er een app-groep voor naasten zodat zij elkaar kunnen helpen.

Ruimte innemen op de afdelingen

Bij Pieter van Foreest heeft de cliëntenraad ook een taakverdeling gemaakt. En hier zoeken ze ook letterlijk de ruimte op. Ieder lid is verbonden aan een afdeling of een bepaald thema, en zo ook actief in werkgroepen van de organisatie. De cliëntenraadsleden bouwen zo een band op met de mensen op de afdelingen. Met cliënten, naasten en ook met de mensen in de teams. De cliëntenraad is zo dus zichtbaar aanwezig, herkenbaar en makkelijk te benaderen. Wilma Koole: "Wij worden ook regelmatig gebeld. Als we niet aan de afdeling gekoppeld waren, zouden mensen minder snel weten dat wij er zijn en dat ze contact met ons kunnen opnemen."

Privacyregels geen obstakel

Cliëntenraden krijgen vaak te horen dat de AVG (algemene verordening gegevensbescherming, oftewel de privacyregels) een blokkade zou vormen voor contact met de achterban. Waarom dat niet zo hoeft te zijn [lees je in dit artikel](#).

Ook bij andere organisaties vinden cliëntenraden op verschillende manieren ruimte om in contact te zijn met cliënten en naasten. Zodat de aandacht van de cliëntenraad uit kan gaan naar dat wat er voor deze mensen toe doet – om dat de basis van de zorg te laten zijn. Met de voorbeelden enthousiasmeren de raadsleden elkaar, iedereen loopt wel ergens tegenaan. Maar de voorbeelden laten zien op hoeveel terreinen je nog meer invloed kunt hebben.

Spier ten Doesschate, cliëntenraadslid bij Careyn: "Wij zijn bijvoorbeeld aanwezig bij 'spiegelgesprekken' en luisteren mee wat cliënten daar aangeven dat zij belangrijk vinden en of daar voldoende ruimte voor is." Ten Doesschate deelt ook ervaringen over een maatjesproject dat ze bij Careyn een tijd geleden initieerden: waarbij nieuwe cliënten worden geattendeerd dat er door iemand van de cliëntenraad contact met hen kan worden opgenomen. Zodat zij geholpen kunnen worden om hun weg te vinden binnen de zorg(organisatie) en steun kunnen ervaren.

"Als het lukt samen met de zorgorganisatie vanuit verschillende rollen schouder aan schouder te staan in naam van de cliënt, kun je samen veel meer dan alleen."

Tiske Boonstra

Meer mensen betrekken bij het raadswerk

Daarnaast werken raden met 'meedenkers' op locaties: familie van cliënten met wie zij zo nu en dan telefonisch contact kunnen onderhouden. Rondom thema's als 'eigen regie' of 'de was'. Tijdens fysieke bijeenkomsten gaan ze daar dan dieper op in. Niet iedereen wil direct lid van een cliëntenraad worden, maar wel iets doen als meedenker.

Zo kun je ook mensen vragen kleine klusjes voor de cliëntenraad te doen, geven raadsleden aan. Als cliëntenraad kun je dus mensen in een 'schil' om je heen betrekken, waardoor het toegankelijker en

laagdrempeliger wordt voor mensen, om iets bij te dragen aan de medezeggenschap.

Druk op de financiële ruimte

Henk Selvius benoemt nog een breed gedeelde zorg: “Bij ons in de cliëntenraad van Parnassia Groep hebben we gehoord dat onze organisatie financieel in de min komt. Door de loonsverhogingen, en doordat zorgverzekeraars en anderen moeten zorgen dat er geld bij komt, maar dat niet doen. Wat is er aan te doen dat cliënten toch waardevolle zorg blijven krijgen, terwijl er bezuinigd wordt op dagbesteding en andere dingen?”

“Heel herkenbaar,” reageert Ben Borchers. “Wij hebben daar ook gesprekken over gehad met de raad van bestuur. We zitten ook in een samenwerkingsverband met zeven andere zorgorganisaties. We hebben met zijn allen aandacht gevraagd voor een loonsverhoging van tien procent voor het zorgpersoneel. Juist ook om aan zorgkantoren aan te geven: we willen wel van alles en u ook, maar we willen ook goed voor ons personeel zorgen. En dat betekent dat we daardoor tegen de grenzen van onze mogelijkheden aanlopen. Want de OVA geeft geen tien procent loonsverhoging. We zijn nu bezig met het zoeken naar mogelijkheden om ook met centrale cliëntenraden van die zeven organisaties regelmatig contact te hebben. Zodat we ook informeel met elkaar die beleidslijn verder uit kunnen werken.

In de gesprekken die wij als centrale cliëntenraad met zorgkantoren hebben, blijkt ook dat het zorgkantoor nu weet dat ze minder stringent moeten omgaan met hun manier van inkopen. En dat ze daardoor op een ruimere manier gaan zorgen voor financiën. In plaats van dat ze beknibbelen op de zorg.”

Een ander raadslid weet: “Dit is bij ons zeker ook gesignaleerd. Ik denk dat het ook belangrijk is dat we dit met zijn allen blijven signaleren. Want het is natuurlijk makkelijk gezegd: we gaan de lonen verhogen. Maar als er niets tegenover staat is het eigenlijk een wassen neus, want dan betekent het dat er bezuinigd gaat worden. Daarom vind ik het een mooi initiatief dat we elkaar ervan op de hoogte gaan houden en met elkaar een vuist gaan maken. Ook met LOC bijvoorbeeld.”

Recente acties cliëntenraden en LOC

[Acties: Stop bezuinigingen in de ouderenzorg](#)

[Bezuinigingen ouderenzorg niet doorgevoerd door demissionair kabinet](#)

[Advies nieuwe kabinet: vernieuwing en financiële rust](#)

[LOC en anderen starten rechtszaak tegen zorgautoriteit](#)

Investeren in waardevolle zorg, juist nu

Douwe Dronkert organiseert betrokkenheid voor LOC en [verdiepte](#) zich specifiek in de vraag of het eigenlijk wel klopt, dat er werkelijk niet genoeg geld en personeel zou zijn. Hij vertelt in de online sparsessie waarom het essentieel is dat we ons blijven richten op hoe wij de zorg willen.

Douwe: “LOC constateert al vele jaren dat fundamentele oplossingen voor vragen in de zorg veelal buiten beeld blijven. Omdat we blijven denken vanuit efficiency, kostenbeheersing: we hebben maar zo en zoveel, en als we geen keuzes maken wat wel en niet meer kan, dan kunnen we straks nog minder. Maar juist door die beperkte focus op tekorten, raakt de menselijkheid waar de zorg om draait steeds verder buiten beeld. En kom je steeds verder in een neerwaartse spiraal – met effect op alle domeinen van de samenleving. Terwijl uit ons onderzoek blijkt dat het nog anders kan.”

“Het hele systeem gaat nu over tekorten en een focus op ziekte. Het gaat nog niet werkelijk over dat een mens van waarde kan zijn. Of over dat een mens zich waardevol kan voelen, dóór de zorg die hij krijgt. En dat we daar dus in investeren. Terwijl we weten dat dat mensen hun lichamelijke én geestelijke gezondheid ten goede komt. En het ons dus veel zorg en zorgen kan besparen. Mensen kunnen daardoor ook meer betekenen voor de mensen om hen heen. Zij hoeven zich dan minder zorgen te maken, kunnen gelukkiger zijn en ook weer meer bijdragen aan hun omgeving. Mensen die in de zorg werken krijgen er energie van als zij daar aan bij kunnen dragen. Dat maakt dat mensen in de zorg willen (blijven) werken in plaats van de zorg verlaten.

Door zo naar de zorg te kijken, is die op vele fronten heel waardevol voor de samenleving, in plaats van vooral een kostenpost.”

Douwe vervolgt: “In de vernieuwingsbewegingen die LOC gestart is in de [ouderenzorg](#), [ggz](#) en [jeugdzorg](#) ligt bijvoorbeeld de focus op Waardevolle zorg en op mogelijkheden. Daar zien we in de praktijk antwoorden in beeld komen voor de grote vraagstukken in de zorg, maar ook voor bredere samenlevingsvraagstukken ([kijk ook hier](#)). Dus juist dat nadenken over en investeren in de toekomst is cruciaal. Ook als cliëntenraad kun je in al je contacten het belang daarvan aankaarten.”

Niet gevangen binnen systemen

Kortom, als je als cliëntenraad geïnformeerd bent en op zoek gaat waar de ruimte zit, hoef je niet gevangen te raken binnen systemen. Rondom de verschillende onderwerpen die spelen kan de cliëntenraad mensen met kwaliteiten op dat gebied vragen om zich daarin te verdiepen.

Meer info

Meer weten over het ontwikkelen van nieuwe, passende vormen van medezeggenschap? Lees ook ons handzame boekje [‘Passende medezeggenschap’](#)